

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн	Рівень вищої освіти	1
Кафедра	Дизайну	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	022 Дизайн	Семестри	1–2

ОСНОВИ ФОРМОУТВОРЕННЯ

Семестр 1 (01.09 – 30.12 2021 р.)

Семестр 2 (01.02 – 15.05 2022 р.)

Викладач	Васіна Олена Валентинівна, доцент, PhD (канд. мист-ва) Остапенко Ігор Володимирович, доцент кафедри «Дизайн» ХДАДМ
E-mail	gabakrasna@gmail.com ostapenkoigor2020@gmail.com
Заняття	вівторок 13.00–16.20, аудиторія 402 (2-й корпус)
Консультації	вівторок 12.00–13.00 (ауд. 402, 2-й корпус)
Адреса	61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 2, поверх 4, ауд. 402, 403
Телефон	057 720-23-49, кафедра «Дизайн»

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (Формоутворення); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. *Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Консультавання з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години. За бажанням можна пропонувати листування Telegram, Viber тощо.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для освоєння дисципліни є певний обсяг знань з креслення, рисунку, живопису, геометрії тощо, а також практичних навичок роботи з матеріалом, оскільки практична дисципліна "Формоутворення" є професійно орієнтованим, спеціалізованим (лише для спеціалізації "Промисловий дизайн") пропедевтичним курсом, який викладається протягом 1-го та 2-го семестрів і передує основній профілюючій дисципліні "Проектування".

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Матеріал дисципліни ґрунтується на численних наукових джерелах вітчизняного та зарубіжного походження, публікаціях з теорії та практики дизайну, у тому числі на

фундаментальних працях щодо проектування, методичних підбірок матеріалів кафедри дизайну ХДАДМ. Специфіка практичної дисципліни передбачає необхідність методичних рекомендацій щодо виконання вправ та перелік рекомендованої для опрацювання основної та додаткової літератури (монографії, книги, навчальні посібники, періодичні видання) і джерел. Дисципліна викладається українською мовою із застосування інших мов (російської, англійської) передбачено задля більш природнього тлумачення певних дефініцій, спеціальних термінів та першоджерел.

1. Васіна О.В., Остапенко І.В. Методичні рекомендації до виконання завдань з І курсу «Формоутворення»(1 семестр) СВО «Бакалавр» зі спеціальності 022 Дизайн» Х.: Принт хаус, 2018.
2. Васіна О.В., Остапенко І.В. Методичні рекомендації до виконання завдань з І курсу «Формоутворення»(2 семестр). СВО «Бакалавр» зі спеціальності 022 Дизайн» Х.: Принт хаус, 2018.
3. Даниленко В.Я. Дизайн. Підручник. – Харків, ХДАДМ, 2003.
4. Даниленко В.Я. Основи дизайну. Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1996.
5. Звенигородський Л.А. Методичні рекомендації до виконання завдань з І курсу «Основи формоутворення». Харків. 2012.
6. Колейчук В.Ф., Лаврентьев А.Н., Рачеева И.В., Хан-Магомедов С.О. Динамическая и кинетическая формы в дизайне. – М.: ВНИИТЭ, 1989.
7. Костенко Т.В., Комисарчук Б.М. Методические указания по курсу "Основы формообразования" – Харьков, 1998.
8. Чернышев О.В. Формальная композиция. Творческий практикум. – Минск, Харвест, 1999.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

1. <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/Design/article/download/.../14070>
2. <http://art-education.narod.ru/formoobr.htm>
3. Сидоренко В. Три естетики. От канона к проекту: веб-сайт URL: <https://sergeserov.livejournal.com/512481.html>

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Для роботи при виконанні вправ та завдань курсу «Формоутворення» потрібен наступний інструментарій:

- Ніж канцелярський великий, різак (скальпель);
- Ножиці;
- Металева лінійка (мінімум 50 см);
- Трикутник (з прямим кутом);
- Простий олівець;
- Гумка;
- Циркуль;
- Тонке шило чи велика голка (можливо креслярський вимірник);
- Картон;
- Пензлик для клею;
- Пасатижі,
- Викрутка + та -.
- Кусачки
- Інші інструменти за необхідністю

Матеріали:

- Папір;

- Клей ПВА;
- Наждачний папір («нульовка»);
- Деревина (невеликі бруски, стрижні);
- Металевий прут (дріт);
- Еластична тканина (стреч)
- Інші матеріали за вибором

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета вивчення дисципліни – дати основні поняття формоутворення як категорії художньої діяльності, дизайнерської творчості, яка виражає процес становлення і створення інноваційної форми у відповідності із загальними цінностями, настановами культури і з тими чи іншими вибраними концептуальними принципами, які мають відношення до естетичної виразності майбутнього виробу, функції, конструкції і матеріалу, що в процесі формоутворення виробів вирішуються його функціонально-конструктивна, просторово-пластична, технологічна структури.

Компетентності, що забезпечує дисципліна:

СК 2.Здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну.

Очікувані програмні результати:

ПРН 7. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.

ПРН 18. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну.

Основні задачі, дисципліни – розвинути у студентів творчу уяву і об'ємно-просторове мислення, розвинути у них почуття гармонії форми, яке досягається за рахунок синтезу закономірностей формоутворення і художньої інтуїції, навички використання закономірностей формоутворення, сприйняття і аналізу форми, підготувати студентів до проектування в галузі промислового дизайну.

Практична **спрямованість** дисципліни "Основи формоутворення" полягає у тому, що в процесі виконання вправ студенти вивчають зв'язок форми з її головними факторами, а також закономірності формоутворення та практичні навички роботи з папером, картоном, деревом, металом, пластмасою, тканиною і іншими матеріалами.

В результаті вивчення дисципліни "Формоутворення" студент повинен:

знати та розуміти:

- поняття формоутворення як категорії дизайнерської творчості;
 - закономірності формоутворення та тенденції розвитку сучасного дизайну в цілому.
- Відповідно до вимог розробленої програми студент повинен

уміти:

- вільно оперувати закономірностями формоутворення;
- візуально сприймати і аналізувати форму;
- творчо мислити;
- розробляти основні формоутворюючі елементи та гармонійно поєднувати їх в єдине ціле;
- працювати з різноманітними макетними матеріалами;
- визначати вплив матеріалу і конструкції на форму;
- створювати пошук формально-пластичного рішення поверхні складної форми;
- створювати об'ємні форми на вираження образного рішення заданої семантики;
- створювати пластичне збагачення форми;
- застосовувати одержані уміння в формоутворенні дизайнерського виробу.

За час вивчення дисципліни "Формоутворення" студент мусить опанувати

навички:

- проектно-графічного моделювання;
- макетування з паперу, картону, пластмаси та інших матеріалів;
- аналізу можливостей формоутворення лінійних та об'ємно-просторових структур;
- застосування одержаних навичок в формоутворенні дизайнерського виробу.

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається студентами протягом двох семестрів 1-го курсу в обсязі: 8 кредитів, всього годин – 240, з яких 120 годин практичних занять і 120 години самостійної роботи для очної форми навчання; і 20 годин практичних занять, 210- самостійної роботи для заочної форми навчання. "Формоутворення" складається з 4 модулів, які містять 14 завдань (8 перший семестр; 6 другий семестр), зв'язаних між собою змістовними складовими.

Осіній семестр: 120 годин: 60-практичні, 60 – самостійні.

Модуль 1 „Крапка, лінія, площина, об'єм, простір”

містить 4 завдання за темою:

1. Встановлення зв'язку між елементарними елементами образу: точка, пряма, площина. – 7акад.год
2. Деформація площини з метою отримання рельєфу та об'єму. – 7акад.год
3. Моделювання просторової жорсткої конструкції з лінійних елементів ("просторовий хрест"), з використанням оригінального конструктивного вузлу-замку та вантово-стрижневої системи. – 8 акад.год
4. Членування геометричної об'ємної форми при збереженні її гармонійної цілісності (двочастинні форми). – 8 акад.год

Модуль 2 „Матеріал, конструкція, форма. Складні поверхні форми.”

містить 2 завдання за темою:

1. Матеріал, конструкція, форма. Формоутворення методом мембран. Створення криволінійного замкнутого контуру у просторі з подальшим натягуванням еластичної тканини з метою одержання пластичних складних поверхонь (метод мембран); – 7 акад.год
2. Матеріал, конструкція, форма. Комбінування з модулів в єдину об'ємно просторову структуру. – 7акад.год
3. Складні поверхні форми. Формування поверхнею об'єму форми; – 8 акад.год.
4. Складні поверхні форми. «Перетікання» складних поверхонь форм. Знаходження експериментальним шляхом складної поверхні форми, яка знаходиться між двома контрастними або однаковими перерізами. – 8 акад.год

Весняний семестр: 120 годин: 60-практичні, 60 – самостійні.

Модуль 1 „Вплив функції на форму. Семантика форми. Технологічна форма”.

містить 2 завдання за темою: „ Вплив функції на форму”.

1. Вплив функції на форму Семантика форми. Створення об'ємних форм у вигляді графічних зображень на вираження образного рішення заданої семантики: "зберігати", "тягти", "штовхати", "затискати", "розгалужувати", "обертати" і таке інше. – 10 акад.год
2. Вплив функції на форму. Семантика форми. Проектування найпростішого за функцією, конструкцією та формою виробу відповідно до тієї семантики форми, яка виконувалась у попередньому завданні. – 10 акад.год

містить 1 завдання за темою:

1. Технологічна форма. Виявлення залежності і впливу матеріалу та технології на формоутворення, формоутворення з урахуванням природних і технологічних властивостей матеріалу, які знаходять своє вираження в пластичності, жорсткості, шершавості, гнучкості, пружності, легкості, прозорості і таке інше. – 10 акад.год

містить 1 завдання за темою:

1. Технологічна форма. Проектування найпростішого за функцією, конструкцією та формою виробу з певного матеріалу, вивчення формоутворюючих можливостей якого здійснювалось у попередньому завданні. – 10 акад.год

Модуль 2 „ Вплив середовища на форму”.**містить 2 завдання за темою:**

1. Середовище, простір. Створення композиції на площині, яка б викликала образні асоціації з певним середовищем. . 10 акад.год
2. Середовище, простір. Створення пластично збагаченої форми на основі одного із геометричних тіл (куб, призма, паралелепіпед, піраміда, циліндр, конус, куля) за допомогою пластичних вирізів, зрізів, в залежності їх просторової орієнтації. – 10 акад.год

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми дисципліни «Формоутворення» розкриваються шляхом практичних занять. Лекційні, семінарські та лабораторні заняття не передбачені. Програма побудована за принципом послідовного укладення завдань. Абстрагований характер вправ дозволяє чітко ставити і вирішувати окремі композиційні і формоутворюючі проблеми, не закриваючи їх складними зв'язками конкретної речі. Самостійна робота спрямована на закріплення практичних навичок у формоутворенні: ескізування, пошуків оптимального рішення, макетування, завершення виконання практичних завдань, підготовки до поточних та екзаменаційних переглядів.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Рубіжні етапи контролю проводяться у формі поточних переглядів після кожного модулю. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів в кінці першого та другого семестрів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	А	A++ 98–100	задовільно	64–74	D
			A+ 95–97		60–63	E
			A 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На проведення занять з дисципліни «Формоутворення» розповсюджуються загальноприйняті норми і правила поведінки Вищої школи. Під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному процесу. Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання власної позиції.

У разі хвороби або іншої важливої причини, викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентом та деканатом за існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропуски занять аспірантами без поважних причин не допускаються (про причини пропуску, наприклад, у разі хвороби має бути сповіщений деканат та викладач і надані відповідні документи (довідка)). Якщо студент пропустив заняття, він повинен самостійно відпрацювати його, надолуживши прогалини і надати достатній об'єм роботи на наступному занятті. Пропуски занять без важливих причин безпосередньо впливають на зниження підсумкової оцінки.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час навчання в академії студент має дотримуватися правил академічної доброчесності. Це стосується усіх форм навчальної діяльності та звітності: робіт, ескізів, ідей. Кожен випадок порушення академічної доброчесності розглядається як подія, що негативно впливає на реноме пошукувача і оцінку його роботи. У разі прояву плагіату – тобто суттєвого запозичення або копіювання чужих робіт (творів), студент не тільки не отримує додаткових балів, але й стає суб'єктом обговорення та покарання на підставі порушення принципів академічної доброчесності.

Корисні посилання:

<https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

№ п/п	Назва тем модулів	Зміст практичних завдань за темами	Годин	Деталі
Осіній семестр				
	Модуль 1 «Крапка, лінія, площина, об'єм, простір»	Встановлення зв'язку між елементарними елементами образу: точка, пряма, площина	7	макет
		Деформація площини з метою отримання рельєфу та об'єму	7	макет
		Моделювання просторової жорсткої конструкції з лінійних елементів ("просторовий хрест"), використовуючи оригінальний конструктивний вузол-замок та вантово-стрижневу систему	8	макет
		Членування геометричної об'ємної форми при збереженні її гармонійної цілісності (двочастинні форми)	8	макет
	Модуль 2 «Матеріал, конструкція, форма. Складні поверхні форми»	Матеріал, конструкція, форма. Формоутворення методом мембран. Створення криволінійного замкнутого контуру у просторі з подальшим	7	макет

		натягуванням еластичної тканини з метою одержання пластичних складних поверхонь (метод мембран)		
		Матеріал, конструкція, форма. Комбінування з модулів в єдину об'ємно просторову структуру	7	макет
		Складні поверхні форми. Формування поверхнею об'єму форми	8	макет
		Складні поверхні форми. «Перетікання» складних поверхонь форм. Знаходження експериментальним шляхом складної поверхні форми, яка знаходиться між двома контрастними або однаковими перерізами	8	макет
Весняний семестр				
	Модуль 1 «Вплив функції на форму. Семантика форми. Технологічна форма».	Вплив функції на форму. Семантика форми. Створення об'ємних форм у вигляді графічних зображень на вираження образного рішення заданої семантики: "зберігати", "тягти", "шттовхати", "затискати", "розгалужувати", "обертати" і таке інше	10	планшет
		Вплив функції на форму. Семантика форми. Проектування найпростішого за функцією, конструкцією та формою виробу відповідно до тієї семантики форми, яка виконувалась у попередньому завданні	10	планшет
		Технологічна форма. Виявлення залежності і впливу матеріалу та технології на формоутворення, формоутворення з урахуванням природних і технологічних властивостей матеріалу, які знаходять своє вираження в пластичності, жорсткості, шершавості, гнучкості, пружності, легкості, прозорості і таке інше	10	планшет
		Технологічна форма. Проектування найпростішого за функцією, конструкцією та формою виробу з певного матеріалу, вивчення формоутворюючих можливостей якого здійснювалось у попередньому завданні	10	макет
	Модуль 2 «Вплив середовища на форму».	Середовище, простір. Створення композиції на площині, яка б викликала образні асоціації з певним середовищем	10	планшет
		Середовище, простір. Створення пластично збагаченої форми на основі одного із геометричних тіл (куб, призма, паралелепіпед, піраміда, циліндр, конус, куля) за допомогою пластичних вирізів, зрізів, в залежності їх просторової орієнтації	10	макет

РОЗПОДІЛ БАЛІВ в осінньому семестрі

Модуль	Форма звітності	Бали
Модуль 1	Поточний контроль	0–40
Модуль 2	Поточний контроль	0–50
	Екзаменаційний перегляд	0–10
	Всього балів	100

РОЗПОДІЛ БАЛІВ у весняному семестрі

Розділи, теми	Форма звітності	Бали
Модуль 1	Поточний контроль	0–40
Модуль 2	Поточний контроль	0–50
	Екзаменаційний перегляд	0–10
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали			Критерії оцінювання
	0-40	0-50	0-10	
A++ 98-100	38-40	48-50	0-10	може отримати студент, який своєчасно і якісно виконав завдання, проявивши при цьому творчий підхід у вирішенні поставленої задачі та не зробивши жодної помилки, прийняв участь у конкурсі, виставці з дизайну або науковій конференції.
A+ 95-97	38-40	48-50	0-10	отримує студент, який своєчасно і якісно виконав завдання, проявивши при цьому творчий підхід у вирішенні поставленої задачі та не зробив жодної помилки.
A 90-94	38-40	48-50	0-10	отримує студент, який своєчасно і якісно виконав завдання, проявивши при цьому творчий підхід у вирішенні поставленої задачі, але при цьому зробив одну незначну помилку
B 82-89	36-38	46-48	0-10	отримує студент, який своєчасно і якісно виконав завдання, проявивши при цьому творчий підхід у вирішенні поставленої задачі, але при цьому зробив декілька незначних помилок.
C 75-81	32-36	43-45	0-10	отримує студент, який своєчасно і якісно виконав завдання, проявивши при цьому творчий підхід у вирішенні поставленої задачі, але при цьому зробив декілька значних помилок.
D 64-74	26-31	38-43	0	отримує студент, який своєчасно і якісно виконав завдання, проявивши при цьому творчий підхід у вирішенні поставленої задачі, але при цьому зробив декілька значних помилок.

Е 60-63	24-25	36-38	0	отримує студент, який своєчасно і якісно виконав завдання, проявивши при цьому творчий підхід у вирішенні поставленої задачі, але при цьому зробив багато значних помилок.
FX 35-59	15-25	20-34	0	отримує студент, який не справився з поставленими задачами, для одержання кредиту потрібна доробка, оскільки виконана робота не відповідає поставленим задачам. Повторний перегляд з дисципліни проводиться кафедрою, і можливий лише за умови направлення деканату у визначений деканатом термін. Третій перегляд з дисципліни проводиться лише комісією, створеною деканом факультету.
F 0-34	0-14	0-20	0	отримує студент, який не справився з поставленими завданнями, для одержання кредиту потрібна значна доробка, оскільки виконана робота не в повному обсязі і не відповідає поставленим задачам. Повторний перегляд з дисципліни проводиться кафедрою, і можливий лише за умови направлення деканату у визначений деканатом термін. В цьому випадку питання обов'язкового повторного курсу навчання або відрахування студента вирішує деканат.
	0	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під час занять у пошуці різних варіантів формотворчих рішень (1-3), участі в Олімпіаді, конкурсі, виставці з дизайну або студентській конференції. (5–7). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література.

1. Васіна О.В., Остапенко І.В. Методичні рекомендації до виконання завдань з І курсу «Формоутворення»(1 семестр) СВО «Бакалавр» зі спеціальності 022 Дизайн» Х.: Принт хаус, 2018.
2. Васіна О.В., Остапенко І.В. Методичні рекомендації до виконання завдань з І курсу «Формоутворення»(2 семестр). СВО «Бакалавр» зі спеціальності 022 Дизайн» Х.: Принт хаус, 2018.
3. Даниленко В.Я. Основи дизайну. Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1996.
4. Даниленко В.Я. Дизайн. Підручник. – Харків, ХДАДМ, 2003.
5. Звенигородський Л.А. Методичні рекомендації до виконання завдань з І курсу «Основи формоутворення». Харків. 2012.
6. Колейчук В.Ф., Лаврентьев А.Н., Рачеева И.В., Хан-Магомедов С.О. Динамическая и кинетическая формы в дизайне. – М.: ВНИИТЭ, 1989.
7. Костенко Т.В. Методические указания к выполнению упражнений на тему: "Точка, линия, плоскость" по курсу "Основы формообразования". – Харьков, 1995.
8. Костенко Т.В., Комисарчук Б.М. Методические указания по курсу "Основы формообразования" (раздел "Работа с COREL DRAW"). – Харьков, 1998.

Додаткова література

1. Архитектурно-композиционное формообразование: Учеб. пособие. Под ред. В.И. Иовлева. – Екатеринбург, 2000.

2. Богомолов И.И. Начала архитектурного формообразования: Учебник. – Пенза, 2001.
3. Иовлев В.И. Экопсихология для архитекторов: процесс и форма. – Екатеринбург, 1996.
4. Мелодинский Д.Л. Школа архитектурно-дизайнерского формообразования: Учеб. пособие. – М.: Архитектура – С., 2004. – 312 с.
5. Стасюк Н.Г., Киселева Т.Ю., Орлова И.Г. Основы архитектурной композиции: Учеб. пособие. – М.: Архитектура – С., 2001. – 96 с.
6. Сомов Ю.С. Композиция в технике.-М.: Машиностроение, 1987. -298с.
7. Чернышев О.В. Формальная композиция. Творческий практикум. – Минск, Харвест, 1999.